

Rózsadombi faktum

Ablonczy Balázs

// 2009 // feb // 25

Az elmúlt tizenöt év budapesti folklórjának egyik legnépszerűbb összeesküvés-elmélete a Rózsadombi Paktum, melyben tizenhárom fő, köztük magyar politikai vezetők, az izraelita egyház, illetve a szovjet, az amerikai és a zsidó titkosszolgálat dönt a magyarországi rendszerváltásról, annak haszonélvezőiről. Mik az állítólagos dokumentum gyökerei, mennyiben tükrözik néhány Amerikába emigrált magyar frusztrációját, illetve szélcsend van-e, ha nem zörög a haraszt?

Valamiért szükségünk van vesztünkre törő ádáz hatalmakra. Legyen szó I. István, Mátyás, Zrínyi, Széchenyi, Teleki (László és Pál) haláláról, Trianonról, kiegyezésről, '56-ról vagy rendszerváltásról. Anélkül, hogy nagyobb nemzetlélek-elemzésbe fognék, annyit azért érdemes megjegyezni: az ilyesféle, egykimenetes világmagyarázatok elsősorban olyan csoportokra hathatnak, amelyeknek tagjai úgy érzik, a világ megértésének lehetősége kicsúszott kezükből, a dolgok nélkülük és felettük történnek, s ezért efféle elidegenítő, a frusztrációt feloldó világmagyarázatokkal kísérleteznek.

Fordítsuk tehát vizslató tekintetünket a kortárs magyar politikai folklór legpompásabb virága, az úgynevezett rózsadombi paktum felé - s ha más nem, a kifejezésre adott 3230 Google-találat igazolja választásunk helyességét. Arra már a korábbi kutakodások is rávilágítottak, hogy az állítólagos találkozó jegyzőkönyve felmutatja az összeesküvés-elméletek számos sajátosságát, és mindez még meg is van bolondítva valami leheletfinom mesebordúrral. A pontokat állítólagosan formába öntő gyűlés jellege, helye, ideje, szereplői - 13 fő, 20 pont, Rózsadomb, március 15., valamint zsidók és titkosszolgák fölös számban és sehol egy református - sokban emlékeztet a Cion bölcseinek jegyzőkönyve alapmintázatára. Szögezzük le, hogy többször ne kelljen elmondani: a paktum mind szándékában, mind mondandójában antiszemita iromány. (Futólag: az összeesküvés-elméletekben való hit nem jobboldal-specifikus, Raoul Girardet politikai mítoszokról és mitológiákról szóló karcsú könyvében elegánsan mutatja be az antiklerikális, baloldali vagy éppen liberális elméleteket.) A szereplők nevesítése később történt meg, és legalábbis 1993-94-es vagy még későbbi szempontokat követ: erre utal például Boross Péter nevesítése. Az pedig inkább kulturális antropológust kívánna, hogy elemezze például a Rózsadomb helyét a magyar kollektív tudatalattiban: hogyan lett a művészek és a Pestről a két világháború között átköltöző módos, részben zsidó polgárság lakhelyéből (szemben a konzervatív és keresztény-nemzeti Krisztinavárossal és Szentimrevárossal vagy a részben német gyökerű kispolgárság által lakott Vízivárossal) a káderdűlő, illetve az államszocializmusban sundabundán szerzett gazdagság szinonimája.

A hamisítvány gyökereiről és a benne rejlő logikai bukfencekről kevesebb szó esett. Mai tudásunk szerint a rózsadombi paktum első verziója 1992. február 20-án jelent meg az egyesült államokbeli Akron városában kiadott Amerikai-Kanadai Magyar Életben. Az írást Bakos Gyula jegyezte. A cikket hamarosan átvette a nyugati magyar emigráció számos radikális vagy szélsőjobboldali hírlapja (Új Híd, Új Világ, Szittyakürt, Amerikai Magyarság) - utóbbi helyen, Fáy István tollából került bele a szövegbe az a módosítás, amely 1989. március 15-ét tette meg

az aláírás napjának. Viszonylag gyorsan, 1992 tavaszán a rendszerváltás utáni magyarországi szélsőjobboldal első jellegadó orgánumában, a Szent Koronában is közölték, s innen indult hosszú, netkorszakig ívelő karrierje.

Az 1959-ben alapított Amerikai (majd Amerikai-Kanadai) Magyar Élet a publikálás pillanatában már évek óta Dömötör Tibor lelkésznek és az általa alapított Szabad Magyar Református Egyháznak a befolyása alatt állt. Olyannyira, hogy a hetilapot Dömötör lánya, Elisabeth Schmidt szerkesztette, és a lap vezércikkeit jobbra maga a lelkész írta - Bakos Gyula álnéven. Az 1929-ben született Dömötör fiatal lelkipásztorként menekült el 1956-ban Magyarországról, és néhány évnyi fizikai munka, majd más gyülekezetekben való lelkészkedés után 1966-ban került az ohioi Akron egyik magyar református egyháza élére. Erősen apologetikus életrajzának sablonjai mögül is kisejlik, hogy Dömötör nem mindennapi munkabírással és karizmával rendelkezett. Egyesítette a kisváros két rivalizáló magyar egyházát, mindenféle állami ellenkezéssel dacolva felépítette a Lorántffy Otthont, az amerikai magyarság egyik legnagyobb idősgondozó intézményét, majd megszervezte a Károli Gáspár Lelkészképző Intézetet. 1980-ban - némiképp sajátos körülmények között - megválasztották az Amerikai Magyar Szövetség elnökének, 1983-ban pedig létrehozta saját egyházát, amelynek püspöke lett, és amelynek gyülekezetei alakultak az Egyesült Államok több nagyvárosában, valamint Kanadában és Ausztráliában.

Lapja a kilencvenes évek legelején nem sokban különbözött az emigráció átlagos kiadványaitól, cikkeinek java a vezércikket követően a magyarországi sajtó írásainak egyszerű bemásolásából állt, amelyet az amerikai magyar élet egyes eseményeinek kommentálása követett. A hagyományos antikommunista hangvétel azonban már 1990-91 fordulójától új elemekkel bővült, párhuzamosan a lapgazda rendszerváltozással kapcsolatos kiábrándulásával. Dömötör korábban is publikált szélsőjobboldali fórumokon, saját lapjában azonban ezek új elemek voltak. Az Amerikai-Kanadai Magyar Élet elmaradt rendszerváltozásról cikkezett, 1991-től látens, majd nem is annyira látens zsidózás is előfordult (később egyenesen dicsérőleg írtak a louisianai kormányzói posztért induló David Duke-ról), a vezércikkek kifogásolták a területi revízió elmaradását, az "idegen érdekek" szolgálatát, és egyre többet ostromozták az új magyar kormány politikáját. Azok az elemek, amelyek megtalálhatók a "paktumban", már mind jelen voltak Dömötör álnéven írt publicisztikáiban, amelyek legfőbb hazai referenciapontja a már említett Szent Korona, Romhányi László lapja volt. A színházi rendezőként induló, majd a nyolcvanas évek közepén a rendszerváltás egyik mitikus helyszínéül szolgáló Jurta Színházat felépíttető Romhányi ekkor már a Magyarok Nemzeti Szövetsége nevű szervezet elnökeként ténykedett, s ebben a minőségében járt 1991 novemberében, majd 1992 februárjában - a 20 pont első megjelenésének napjaiban - Akronban. Utóbbi alkalommal Bosnyák Imre, a Független Kisgazdapárt VII. kerületi alelnöke, korábbi nyilaskeresztes aktivista kíséretében adott elő egy, a Lorántffy Otthonban rendezett csendőrtalálkozón.

Természetesen nem állíthatjuk, hogy a rózsadombi paktumot Dömötör Tibor vagy Romhányi László találta ki: azt azonban igen, hogy mindkettejük lapjában és tollából már korábban megjelent azon elemek összessége, amelyek az állítólagos paktum eszmei mondanivalóját adják. A történet gyökereiről már egyiküket sem lehet megkérdezni: Dömötör Tibor 2000-ben hunyt el, Romhányi László pedig egy halálos végű bűncselekményért kiszabott börtönbüntetés letöltése és a közéletbe való részleges visszakapcsolódása után 2005-ben halt meg, gyors

lefolyású betegségben. (Természetes úton: ebben a kontextusban ezt nem árt hangsúlyozni.)

Az állítólagos megállapodás érvényessége kapcsán azt szokták felhozni védelmezői, hogy abból "minden megvalósult". Ez az érvelés klasszikus logikai hibára (konesszöröknek: a modus tollens hibájára) mutat: attól, hogy egyes dolgok a rendszerváltás követően nem vagy nem úgy következtek be, ez nem jelenti azt, hogy maga a rendszerváltás nem történt meg.

Attól, hogy nem zörög a haraszt, még nem feltétlenül van szélcsend.

Azon az apróságon túl, hogy az amerikai titkosszolgálatoknak jobbára ügynökeik vannak és nem tisztjeik, a szovjet csapatok kétségtelenül elhagyták Magyarországot (1. pont; hál' istennek, egyébként), és a törvényhozás garantálta a Magyarországon élő nemzetiségek jogait (19. pont, nagyon helyesen tette). De a határ például nem nyílt meg Magyarország és a Szovjetunió között (5. pont), és 1956-nak számos értelmezése van jelen a közéletben (16. pont). Más pontok inkább az emigráció egyes csoportjainak frusztrációját (14. pont) adják vissza, illetve azt a hagyományos szélsőjobboldali tematikát, amely a kisemmizés, "elcsalás", gyávaság, kirekesztés fogalmaival operál. (Bár a követelések némelyike - az állampárti vezetők felelősségre vonása, a titkosszolgálatok szerepének átvilágítása - adhatott volna alkalmat értelmes vitára.) S nyilván szerepe van annak is, hogy az 1990 tavaszi Antall-Tölgyessy megegyezés is "paktumként" vonult be a politikai legendáriumba: innen már csak egy lépés volt kész forgatókönyvet alkotni.

A pontok többsége tehát néhány emigráns személyiség csalódásait, a magyar radikális jobboldal 1991-1992-es napirendjét és a reálpolitikával kapcsolatos görcseit tükrözik, nem pedig bármiféle, a "háttérhatalmak" által megszabott stratégiát.

Hogy ne legyen nyugtunk, már itt is van a Paktum2.0: pedig azt még kitalálói is provokációnak szánták, terjedése mégis megállíthatatlannak tűnik.

Klassz múlt előtt állunk.